

Notitie

**HaskoningDHV Nederland B.V.
Strategic Development**

Aan: Gemeente Woudrichem
Van: J.A.A. de Rooij
Datum: 14 maart 2017
Kopie: Jan-Willem Geuke; Boy Possen
Ons kenmerk: WATN001D01
Classificatie: Projectgerelateerd

**Onderwerp: Bestemmingsplan Bronkhorst Andel; toetsing plandeel Zuid aan Wet
natuurbescherming, onderdeel flora en fauna**

1. Aanleiding

In 2013 is reeds een quick scan flora en fauna¹ en aanvullend onderzoek² uitgevoerd voor bestemmingsplan Bronkhorst, in het zuidwesten van de kom van Andel, in de gemeente Woudrichem. Op grond hiervan is bepaald dat het plan doorgang kan vinden op grond van de toenmalige wetgeving. Mettertijd is de wens ontstaan bestemmingsplangebied Bronkhorst I te vergroten in zuidelijke richting (zie figuur 1). Echter is in januari 2017 de Wet natuurbescherming (hierna: Wn) in werking getreden, waardoor deze wijziging en onderliggende ontwikkelingsmogelijkheden in het licht van deze nieuwe wetgeving bezien moeten worden.

2. Afbakening

Deze notitie voorziet in de toetsing aan de Wn van de planwijziging aan de zuidgrens van het bestemmingsplangebied, voor wat betreft het onderdeel flora en fauna. Het overige plandeel, dat reeds in 2013 en 2016 is getoetst, wordt niet behandeld in deze notitie.

Ten behoeve van deze aanvullende notitie is een verkennend veldbezoek uitgevoerd op 30 januari 2017. Daarnaast is een uitdraai gemaakt van de NDFF-database, waarin waarnemingen van (beschermde) flora en fauna ingevoerd zijn. Gegevens van de afgelopen 5 jaar zijn opgevraagd op 30 januari 2017. Verder is ook nog de online Vogelatlas van SOVON geraadpleegd. De uitkomsten van het veldbezoek en de raadpleging van genoemde bronnen zijn in deze notitie uitgewerkt in het licht van een effectbeoordeling van de plannen binnen de zuidelijke uitbreiding van de begrenzing van bestemmingsplan Bronkhorst I.

¹ Quick scan ecologie, Royal HaskoningDHV, 18 februari 2013

² Aanvullend onderzoek naar vissen, uilen en vleermuizen, Royal HaskoningDHV, 3 separate documenten van 14 oktober 2013

3. Te toetsen planwijziging: scope

De bestemmingsplanwijziging gaat om het stuk tussen Bronkhorst met de huisnummers 3 en 11, aan de zuidzijde, waarbij de zuidgrens van het bestemmingsplan wordt verlegd naar het zuiden, conform figuur 1. Hiermee worden de volgende ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk gemaakt, namelijk:

- woning nr. 5 wordt verplaatst in zuidelijke richting, waarbij de bestaande woning wordt gesloopt en mogelijk enkele bomen worden gekapt;
- tussen huisnummers 5 en 11 zijn twee nieuwe woningen voorzien. Hierbij wordt de sloot aan de straatkant deels van duikers voorzien. Mogelijk worden er ook enkele bomen gekapt.
- langs de zuidgrens van het plangebied komt een nieuwe watergang, bedoeld als afwatering van de woonpercelen.

Figuur 1: Schets van de beoogde planwijziging. De rode stippellijn markeert globaal de aanvankelijke zuidgrens van bestemmingsplan Bronkhorst, zoals dat in 2013 beoordeeld is.

4. Huidige situatie

De beoogde bestemmingsplanwijziging betreft het gebied zuidelijk van de Bronkhorst. De Bronkhorst is een verhoogde weg in een laaggelegen poldergebied met overwegend weilanden, zie ook figuur 2. Langs deze weg is aan weerszijden een lint van bebouwing en opgaande beplanting aanwezig, waar ook huisnummer 5 deel van uitmaakt (zie figuur 3). De opgaande beplanting is vaak gelegen in de tuinen van bijbehorende erven, maar staat gedeeltelijk ook in de berm van de weg. Aan de noordzijde van het lint ligt een nieuwe woonwijk, die in de loop der jaren nog verder ontwikkeld wordt. Aan de zuidzijde ligt een open gebied met uitgestrekte weilanden, waar de tuinen en erven van de woningen aan de Bronkhorst deels in doorlopen, zie ook figuur 4.

Figuur 2: Luchtfoto van de huidige situatie (bron: ArcGIS Online), met daarbij aangegeven de uitbreiding van het bestemmingsplangebied (rode stippellijn) en het studiegebied met daarin de rest van het bestemmingsplangebied (rode lijn).

Figuur 3: Het te slopen woonhuis aan Bronkhorst nummer 5.

Figuur 4: Het "open" gebied tussen huisnummers 5 en 11, kijkend naar het zuidoosten. Er staat een oude schietwilg en er ligt een kleine watergang, met daarachter weiland.

Figuur 5: Het "open" gebied tussen huisnummers 5 en 11, maar kijkend naar het zuiden. Weiland en een rechte, diepere kavelsloot bepalen het beeld.

5. Voorkomen beschermde soorten Wn

Op basis van een terreinbezoek op 30 januari 2017 en raadplegen van verspreidingsgegevens (Nationale databank flora & fauna (NDFF), reeks van 1-1-2012 t/m 30 januari 2017; de SOVON Vogelatlas, reeks 2013-2015) en raadpleging van eerder gedane onderzoeken (Royal HaskoningDHV, 2013) is bepaald welke beschermde flora en fauna (mogelijk) in het plangebied voorkomt. Hierbij is ook naar de directe omgeving gekeken, inclusief de rest van het oorspronkelijke bestemmingsplangebied Bronkhorst, omdat gegevens uit habitats in de directe omgeving ook waardevol zijn om een inschatting te maken van de soortenrijkdom in de zuidelijke uitbreiding van het bestemmingsplangebied. Hieronder volgt per soortgroep een uitwerking van de bevindingen.

Vaatplanten

Het vaststellen van (mogelijke) aanwezigheid van strenger beschermde plantensoorten was ten tijde van het veldbezoek niet mogelijk, omdat dit in de winter heeft plaats gevonden. Geraadpleegde gegevens uit de NDFF wijzen niet op het voorkomen van onder de Wn strenger beschermde plantensoorten in het plangebied. Het plangebied is voor een deel in agrarisch gebruik en voor een ander deel voorzien van een grazige danwel ruige vegetatie danwel tuinen op particuliere erven. Daarnaast zijn er aanwijzingen dat de aanwezige sloten en waterlopen intensief worden onderhouden. Vanwege de veronderstelde grote voedselrijkdom van de percelen (tuinen, bermen, weiland, leeg bouwterrein) is er geen aanwijzing dat het plangebied groeiplaatsen kent van een of meer strenger beschermde plantensoorten. De soorten die krachtens de Wn beschermd worden gedijen vaak op kalkrijke danwel zure en schrale standplaatsen die extensief beheerd worden. Dergelijke groeiplaatsen zijn niet aanwezig binnen het plangebied, zodat gesteld kan worden dat er geen beschermde plantensoorten voorkomen in het plangebied.

Zoogdieren

Geraadpleegde verspreidingsgegevens wijzen niet op het voorkomen van beschermde zoogdiersoorten. Het plangebied biedt verder weinig natuurlijke habitats als rietland, bos en struweel, afgezien van wat ruige hoeken op particuliere percelen. Er is geen aansluiting met natuurgebieden in de regio. Bovendien maakt het plangebied geen deel uit van bekende leefgebieden van populaties van beschermde grondgebonden zoogdieren (zoals waterspitsmuis, das en steenmarter), kan het voorkomen van strenger beschermde grondgebonden zoogdieren uitgesloten worden.

Het plangebied is echter wel potentieel geschikt voor vleermuizen, zo blijkt ook uit eerder uitgevoerd onderzoek naar vliegroutes en vaste verblijfplaatsen van vleermuizen (Royal HaskoningDHV, 2013). Hierbij zijn enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen aangetroffen ter hoogte van de Bronkhorst, jagend over de lengterichting van de Bronkhorst in de luwte van de opgaande beplanting. Daarmee kan gesteld worden dat het plangebied van beperkt belang is voor foeragerende gewone dwergvleermuizen. Daarbij is het niet ondenkbaar dat de daar jagende exemplaren een vaste verblijfplaats hebben in een van de woningen en schuren aan de Bronkhorst, daarbij inbegrepen de te slopen en te herbouwen woning met schuur aan huisnummer 5. Deze woning is destijds niet meegenomen in het onderzoek naar vaste paar- en verblijfplaatsen, omdat deze in eerste instantie gehandhaafd zou blijven. De woning bevat meerdere toegangen naar mogelijke geschikte verblijfplaatsen, voornamelijk via het pannendak, zie ook figuur 6. In mindere mate geldt dit ook voor de andere, veelal nieuwere woningen langs de Bronkhorst. Het is zodoende niet uit te sluiten dat het plangebied, in het bijzonder het woonhuis met bijgebouw aan huisnummer 5, vaste paar- en verblijfplaatsen van vleermuizen herbergt.

Figuur 6: Het pannendak van huisnummer 5 biedt toegang tot potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen, maar ook potentiële nestplaatsen voor bijvoorbeeld huismus en gierzwaluw.

Vissen

Geraadpleegde gegevens uit de NDFP wijzen niet op het voorkomen van beschermde vissoorten in het plangebied. Het veldbezoek wijst uit dat het plangebied ongeschikt is voor vissen die beschermd worden krachtens de Wn, omdat het ontbreekt aan min of meer natuurlijke, heldere en stromende wateren (kwabaal) danwel stilstaande wateren met verlandingsvegetaties (grote modderkruiper). Daarnaast ligt het plangebied buiten leefgebieden van bekende populaties van beschermde vissoorten, zodat voorkomen van beschermde vissoorten kan worden uitgesloten.

Reptielen & amfibieën

Geraadpleegde gegevens uit de NDFP wijzen niet op het voorkomen van strenger beschermde amfibieën en reptielen in het plangebied. Het veldbezoek wijst uit dat het plangebied volledig ongeschikt is voor reptielen en nagenoeg ongeschikt is voor strenger beschermde amfibiesoorten, vanwege het gebrek aan zandige open plekken respectievelijk geïsoleerd gelegen voortplantingswateren. De waterlopen in het plangebied worden vrij intensief beheerd en bevatten vis. Daarmee is het plangebied uitsluitend geschikt voor amfibiesoorten waarvoor een vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen geldt, zoals groene kikker, bruine kikker en kleine watersalamander.

Broedvogels

Het plangebied bestaat op het moment van schrijven nog uit een mix van opgaande beplanting, erven, grasland en slootkanten. Daarmee is dit habitat geschikt voor vogels van bos en kleinschalig landschap. In het plangebied zijn soorten waargenomen als vink, koolmees, staartmees en houtduif. Verder is het mogelijk dat een of meer panden aan de Bronkhorst vaste nestplaatsen herbergen van huismus en gierzwaluw, zo ook de te slopen woning aan huisnummer 5. Nesten van deze soorten zijn jaarrond beschermd; vogels kunnen bij huisnummer 5 zo onder dakpannen kruipen om daar eventueel nesten te maken. Overigens is de huismus niet waargenomen in het plangebied. De kans op het daadwerkelijk voorkomen van huismussen wordt klein geacht, maar kan wegens aanwezigheid van geschikte nestplaatsen in geschikt leefgebied van wetswege niet uitgesloten worden na één veldbezoek.

Bovendien is bekend dat de soort nog algemeen broedt in de dorpen van het land van Heusden en Altena³, en zo mogelijk ook hier aan de groene dorpsrand van Andel aan de Bronkhorst.

De gierzwaluw, een andere soort die broedt in toegankelijke gebouwen, is ten tijde van het veldbezoek nog niet gearriveerd. Wel is bekend dat de soort algemeen broedt in de dorpen van het land van Heusden en Altena⁴. De groene dorpsrand van de Bronkhorst voorziet bovendien in geschikt leefgebied met geschikte nestlocaties, zie ook figuur 6.

Naast woonhuizen zijn er ook nog enkele deels vervallen schuren aanwezig, waarvan er ook een op het terrein van huisnummer 5 staat. De andere schuur staat daar tegenover, zie figuur 7. Deze schuren zouden in theorie ook nestplaatsen van steenuil, kerkuil, huismus en/of gierzwaluw kunnen herbergen. De kans op aanwezigheid van met name uilen wordt overigens niet groot ingeschat, omdat er op het oog geen grote toegangen aanwezig zijn en het eerder uitgevoerde onderzoek naar het voorkomen van nesten van uilen aan de rand van Andel⁵ aangeeft dat er in de omgeving van Andel geen nesten van uilen bekend zijn na navraag bij de regionale vogelwerkgroep. Op grond van een verkennend veldbezoek kan redelijkerwijs uitgesloten worden dat er uilen met jaarrond beschermde nesten broeden in de aanwezige schuren.

Figuur 7: Beide schuren zijn potentieel geschikt als vaste nestplaats voor huismus en gierzwaluw, maar ook als vaste paar- en verblijfplaats voor gewone grootovleermuis en gewone dwergvleermuis.

Ongewervelden

De tijd van het jaar waarin het veldbezoek is uitgevoerd is ongeschikt voor het vaststellen van aanwezigheid van dagvlinders, libellen en overige insecten. Gegevens uit de NDFF wijzen echter niet op het voorkomen van strenger beschermde soorten. Op basis van het aanwezige biotoop –intensief beheerde erven, weiland, bouwrijp terrein en begroeide sloten met een hoge voedselrijkdom- ligt het

³ www.vogelatlas.nl, reeks 2013- t/m 2015, SOVON, 2016

⁴ www.vogelatlas.nl, reeks 2013- t/m 2015, SOVON, 2016

⁵ Royal HaskoningDHV, 14 oktober 2013

voorkomen van strenger beschermde dagvlinders, libellen en overige ongewervelden niet voor de hand en kan zodoende uitgesloten worden.

Beknpte conclusie beschermde soorten

De conclusies van de onderzoeken uit 2013 zijn nog voldoende actueel, gezien het feit dat er geen veranderingen hebben plaatsgevonden in het oorspronkelijke bestemmingsplangebied. Wel zijn er met de zuidelijke uitbreiding van het bestemmingsplangebied een aantal gebouwen betrokken die mogelijk van belang zijn voor vleermuizen, huismus en/of gierzwaluw. Deze soorten worden meegenomen in de hierna volgende effectbeoordeling.

6. Effectbeoordeling

In het plangebied komen mogelijk vaste paar- en verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en gewone grootoortvleermuis voor, evenals vaste nestplaatsen van huismus en gierzwaluw. Het bestemmingsplan voorziet in de sloop en verplaatsing van gebouwen aan huisnummer 5, welke in potentie geschikt zijn als nest- en verblijfplaats voor voornoemde soorten. Met de sloop van deze gebouwen is er mogelijk sprake van overtreden van verbodsbepalingen van de Wn, te weten artikel 3.1.2 (verstoren, vernielen of wegnemen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels) en artikel 5.4.3 (verstoren of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen). Er is aanvullend onderzoek nodig – conform de geldende protocollen⁶ – om vast te stellen of er verblijfplaatsen zijn en welke effecten op zullen treden. Bij negatieve effecten op vleermuizen, huismussen en/of gierzwaluwen dient er een ontheffing op de Wn te worden aangevraagd voor artikel 3.1.2 en/of 5.4.3.

Ten behoeve van dit bestemmingsplan Kom Andel - Bronkhorstlaantje 2017 is in het najaar van 2017 een volledig protocollair onderzoek gestart om de aanwezigheid van vleermuizen, huismus en gierzwaluw aan te tonen dan wel uit te sluiten (Econsultancy, projectkenmerk: 4807.001). Dit onderzoek loopt in juni 2018 ten einde. Bij een bestemmingsplanherziening dient gewaarborgd te worden dat de Wn niet overtreden wordt.

Om het bestemmingsplan alvast in procedure te brengen is er voor gekozen uit te gaan van een 'worst-case-scenario' en hiervoor de benodigde mitigerende maatregelen te nemen, zeggende de aanwezigheid van meerdere nesten van de huismus en gierzwaluw, vaste rust- en verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en een kraamkolonie van de gewone vleermuis.

Deze mitigerende maatregelen worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol waarin beschreven wordt hoe de eventueel aanwezige verblijfplaatsen te allen tijde hun functie kunnen behouden. Het protocollair onderzoek zal nog steeds in volledigheid worden uitgevoerd. Tevens zal, indien nodig, na afloop van het onderzoek nog steeds een ontheffing van de Wn aangevraagd worden, waarbij de mitigerende maatregelen reeds getroffen zijn.

Door het uitgaan van een 'worst-case-scenario' wordt gewaarborgd dat de Wn niet overtreden wordt.

Het bouwen van woningen in de thans open ruimte leidt, ondanks de kap van een enkele boom, niet tot negatieve effecten op beschermde soorten, omdat de berm, de sloot en eventuele te kappen wilg niet voorzien in functies beschermde soorten of vogels met een jaarrond beschermd nest. De strook in kwestie is niet van wezenlijk belang als foerageergebied van vleermuizen en eventuele vogels met jaarrond beschermde nesten. Mogelijk komen er in de sloot wel algemene vissoorten voor, waarvoor de zorgplicht geldt.

⁶ Vleermuisprotocol 2013 (Zoogdiervereniging, 2013), Soortenstandaards huismus en gierzwaluw (RVO, 2014)

Tot slot geldt dat er tijdens broedseizoen wel een grote kans is op verstoring van broedvogels en hun nesten, bij sloop- en kapwerkzaamheden. De initiatiefnemer van sloop en herbouw van de opstallen is verantwoordelijk voor het voorkomen overtreding van verbodsbepalingen van de Wn en zodoende ook voor de uitvoering van benodigde vervolgonderzoeken en werken tijdens de minst kwetsbare periodes.

7. Conclusies en aanbevelingen

- Er komen geen beschermde vaatplanten, vissen, reptielen, amfibieën, grondgebonden zoogdieren en ongewervelden voor in het bestemmingsplangebied;
- Mogelijk komen er vaste paar- en verblijfplaatsen van vleermuizen en jaarrond beschermde nesten van huismus en gierzwaluw voor in het plangebied en de opstallen die daar gesloopt gaan worden in het kader van het bestemmingsplan;
- Er is aanvullend onderzoek nodig naar het voorkomen van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen in de te slopen opstallen. Dit dient conform Vleermuisprotocol 2013 (Zoogdiervereniging, 2013) te gebeuren over minimaal 5 ronden in de optimale perioden van de verschillende onderzoeksaspecten, in de periode mei t/m september;
- Er is aanvullend onderzoek nodig naar het voorkomen van jaarrond beschermde nesten in de te slopen opstallen, rekening houdend met de beschreven werkwijzen in de soortenstandaarden van in elk geval huismus en gierzwaluw (RVO, 2014);
- In het najaar van 2017 een volledig protocollair onderzoek gestart om de aanwezigheid van vleermuizen, huismus en gierzwaluw aan te tonen dan wel uit te sluiten. Dit onderzoek loopt in juni 2018 ten einde.
- Om het bestemmingsplan reeds in procedure te brengen is, in afwachting van de uitkomsten van het protocollair onderzoek, besloten uit te gaan van een 'worst-case-scenario' en hiervoor de benodigde mitigerende maatregelen te nemen. Deze mitigerende maatregelen worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol waarin beschreven wordt hoe de eventueel aanwezige verblijfplaatsen hun functie kunnen behouden. Met een worst-case-scenario wordt gewaarborgd dat de Wn niet wordt overtreden.
- Uitkomsten van aanvullende onderzoeken leiden mogelijk tot de noodzaak van een ontheffingsaanvraag Wn voor de sloop van de gebouwen aan huisnummer 5;
- Kap en sloopwerkzaamheden kunnen tijdens het regulier broedseizoen leiden tot verstering van nesten van broedvogels zonder jaarrond beschermd nest;
- De initiatiefnemer van sloop en herbouw van de opstallen is verantwoordelijk voor het voorkomen overtreding van verbodsbepalingen van de Wn en draagt zodoende de eindverantwoordelijkheid voor het correct uitvoeren van de benodigde aanvullende onderzoeken.